

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Биро за развој на образованието
СКОПЈЕ

Примено:	Број	Прилог	Вредност
18.05.2012	07	1866/1	

Република Македонија
Земјоделство
18.05.2012 год
СКОПЈЕ

отаб
Трабно

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија” бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11) и член 30 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија” бр. 103/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11 и 51/11), министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по **основи на општествените науки** за V одделение на деветгодишното основно образование за учениците со мултихендикеп.

АРХИВСКИ ПРИМЕРОК

**АДАПТИРАНА НАСТАВНА
ПРОГРАМА ЗА УЧЕНИЦИТЕ СО
МУЛТИХЕНДИКЕЛ**

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО**

ОСНОВИ НА ОПШТЕСТВЕНИТЕ НАУКИ

**V
ОПШТЕЛНИЕ**

**ДЕВЕТГОДИШНО
ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ**

Скопје, 2012

1. ВОВЕД

Според Наставниот план за деветгодишното основно воспитание и образование за учениците со мултихендикеп предметот основи на општествените науки е застапен во V одделение. Наставната програма по основи на општествените науки опфаќа цели и содржини од повеќе подрачја. Исто така, наставната програма се надградува на содржините и активностите на учениците од предметот запознавање на околината и основи на општествените науки. Со изучувањето на наставниот предмет основи на општествените науки се создава основа за наставата по основи на општествените науки и основи на природните науки коишто учениците ќе ги изучуваат во погорните одделенија на основното училиште.

Предметот основи на општествените науки во V одделение е задолжителен со 2 часа неделно, односно 72 часа годишно.

2. ЦЕЛИ ЗА РАЗВОЈНИОТ ПЕРИОД ОД IV ДО V ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- ❖ да се поттикнува да усвојува знаење за општествената и природната околина;
- ❖ да се поттикнува да ги развива способностите за создавање, доживување и вреднување на своето однесување и однесувањето на другите во општествената и културната средина, како и кон природната околина;
- ❖ да се воведува да ги создава појавите коишто се поврзани со општествената, културната и природната средина;
- ❖ да се поттикнува да создава дека постои заемна поврзаност/интеракција на општествените појави;
- ❖ да се поттикнува на самостојност и на развивање самодоверба и одговорност;
- ❖ да се поттикнува да соработува со другите и активно да учествува во решавање на настаналите проблеми;
- ❖ да се поттикнува да ги развива способностите за:
 - ✦ комуницирање (читање, пишување, изнесување мислење, истражување, избирање, вреднување, толкување на информациите, споредување на мислења, слушање и сл.);
 - ✦ истражување (планирање, набљудување, класифицирање, анкетаирање, уредување, споредување, користење на извори и сл.);
 - ✦ соработка со другите (преземање улога на другите, одговорност, учество во групна работа, разбирање за другите, примање и почитување на другите, почитување на традициите и културата, грижа за другите и сл.).

3. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО V ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да се стекнува со елементарни знаења за својата татаковина (како се вика, како изгледа, кои се нејзините симболи и слично);
- да се поттикнува да развива способности за ориентација на географската карта;
- да се запознава со основните природни и географски карактеристики во пошироката околина и нивното влијание на стопанството, културата и другите области во животот и работата на луѓето;
- да се поттикнува да ја увиди пошироката просторна ориентација на својата околина и општините во Република Македонија и нејзиното окружување (информативно);
- да се поттикнува да развива чувство на почит кон историското наследство и традициите во локалната заедница;
- да развива свест за припадност кон семејството, општината и поширокото општество на Република Македонија;
- да се оспособува за учество во истражување на минатото со помош на различни извори (Интернет, музејски предмети, стари слики, книжевни творби и сл.);
- да се запознава со културата како специфична карактеристика на секојдневниот живот на човекот;
- да ги создава и почитува културните и верските различности на луѓето во пошироката околина;
- да се запознава со примери од македонската културна традиција, како и од традициите и културата на другите заедници во Република Македонија;
- да се поттикнува да истражува во непосредната околина и да користи различни облици за информирање и учење;
- да се поттикнува да ги развива способностите за создавање на непосредната општествена средина (семејство, поширока околина/општина);
- да се поттикнува да ги увидува условите за својата активност во групите со врениците, во паралелката во училиштето и пошироката средина;
- да се поттикнува да ги познава и разбира основните човекови права и правата и одговорностите на ученикот;
- да ги разбира начините на соработка меѓу луѓето и меѓусебната поддршка во споредба со конфликтите, како и за решавање на конфликтите.
- да се поттикнува да се запознае со поставеноста на Република Македонија во светот.

Тема I: НАШАТА ТАТКОВИНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ да се запознае со основните карактеристики на РМ како држава; ▶ да се поттикнува да ги воочи разликите помеѓу својата земја и другите земји; ▶ да се поттикнува да ги осознае символите на Р. Македонија (знаме, грб, химна); ▶ да се оспособи да ја одреди местоположбата на нашата татковина на географска карта или глобус; ▶ да се оспособи да ги распознава природните карактеристики на картата или глобусот; ▶ да се поттикнува желбата да се запознае со некои поважни настани од македонското минато; 	<p>Нашата татковина Република Македонија</p> <p>Државни симболи на РМ</p> <p>Скопје главен град на РМ</p> <p>Местоположбата и природните особености на РМ</p> <p>Населнието на РМ</p> <p>Туризмот во РМ</p> <p>Културниот живот и институциите во РМ</p>	<p>Држава</p> <p>Татковина</p> <p>Република</p> <p>Знаме, грб, химна</p> <p>Главен град</p> <p>Географски регион, карта, глобус</p> <p>Претседател, влада, суд</p> <p>Етнички заедници</p> <p>Туризам</p> <p>Култура</p> <p>Права</p> <p>Должности</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Демонстративен метод: Презентирање на видеозапис, слики и илустрации за Република Македонија. ○ Работилница: Обиди за истражувачки активности на географска карта. ○ Вежби: Корелација со ликовно образование и музичко образование при изработка на симболи, знамиња, пееше на химната и сл. ○ Вежби: Пронаоѓање на Скопје на географската карта. ○ Работилница: Правење албум за градот Скопје. ○ Изработување на грозд за природните карактеристики на РМ. ○ Драматизација: Играње улоги-Јас сум претседателот на нашата земја, јас сум во парламентот и сл. ○ Разговор на тема: Професиите кои ги знам, професии кои се во културните дејности. ○ Разговор за туризмот преку слики од летните и зимските одмори.

<ul style="list-style-type: none"> ▶ да се запознае со значењето на поважните културни институции (театар, кино, болница и сл.); ▶ да се поттикнува соодветно да се однесува при посета на културни институции (театар, кино, болница и сл.); ▶ да се запознае со основните карактеристики и белези на религиите во РМ; ▶ да се запознае со основните права и должности на секој граѓанин; ▶ да знае да ги определува страните на светот во населените места (картографско описменување); ▶ да усвои елементарни знаења за ориентација и читање на географска карта на Република Македонија. 	<p>Религиски групи во РМ</p> <p>Правата и должностите на граѓаните во РМ</p>		<ul style="list-style-type: none"> ○ Организирање групни посети на културни објекти и/или туристички агенции. ○ Работилница: Изработка на стебло за правата и должностите на секој граѓанин. ○ Опишување на правата и должностите на родителите и децата (вежба за усно изразување). ○ Објаснување на поимот право и должност низ игра и драматизација. ○ Разговори за правата и одговорностите на ученикот во училиштето - изработување кодекс на однесување (потсетник за одговорностите и правата во училиштето). ○ Вежба: Заедно со родителите се изработуваат правила на однесување во домот и во семејството. ○ Разговор: Моето однесување во рамките на домаќинството (приватноста) и надвор од домаќинството.
--	--	--	--

Тема II: Личноста во групата и во општеството

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ да ја осознае функцијата на живеалиштата на луѓето и потребата од грижа за нив; ▶ да се ослособи да го разбира значењето на животот во група; ▶ да се поттикнува и воспитува за негување добрососедски односи; ▶ да се поттикнува да ги почитува правилата на соживот и почитување на соседите и пријателите; ▶ да знае дека треба да ги почитува мислењата на другите; ▶ да умее да ги препознава знаците на девижантно однесување; ▶ да ја осознае намената на јавниот простор и соодветно да се однесува на јавно место; 	<p>Личниот и групниот живот</p> <p>Социјализација на личноста во групата</p> <p>Фактори на социјализација (семејство, другари, училиште)</p> <p>Девижантво однесување на личноста</p> <p>Конфликт и негово решавање</p>	<p>Личност</p> <p>Група</p> <p>Социјализација</p> <p>Солидарност</p> <p>Девижација</p> <p>Криминал</p> <p>Правила</p> <p>Должности</p> <p>Конфликт</p> <p>Сила и насилство</p> <p>Толеранција</p> <p>Човекови права</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Драматизација: Играње улоги: Сподели ги должности заради обезбедување меѓусебна соработка и разбирање. ○ Разговор во одделението за различните постапки-добри и лоши (преку едноставни практични примери). ○ Разговор: Семејството-важен фактор за развој на активностите за социјализација. ○ Тема: Гледањето на јавните медиуми влијаат врз социјализацијата-разговор во рамки на одделението. ○ Разговор: Почитување на правилата на соодветно и правилно однесување на различни места. ○ Разговор: Како може да се направи разлика помеѓу доброто и лошото однесување. ○ Драматизација: Игра по улоги-добро и лошо однесување (практични примери од секојдневниот живот).. ○ Игра по улоги: Како да го решиме конфликтот?-решавање конфликт (реален или виртуелен во рамките на училиштето). ○ Правење грозд за истакнување на човековите права.

<ul style="list-style-type: none"> ▶ да се поттикнува да го осознава релјефот на населбата и на околината; ▶ да се запознае со начинот на ориентирање и читање на географската карта на Република Македонија; ▶ да се поттикнува да ги препознава основните проблеми во населбата; ▶ да се поттикнува да развива позитивни ставови за улогата на жителите во надминувањето на локалните проблеми; ▶ да се поттикнува да учествува во организирани акции во функција на подобрување на условите за живот во локалната средина. 	<p>Правата на секое дете</p> <p>Природните фактори и животот зависен од нив</p> <p>Проблемите во мојата земја</p>	<p>Слобода</p> <p>Рамноправност</p> <p>Детски права</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Индивидуално и групно коментирање на постојните проблеми во населбата преку нивно конкретизирање, на пример, поставување насочени прашања од типот: Што ти пречи во твојата населба? Дали и како може да се реши проблемот? и сл. ○ Драматизација и симулација на одредена ситуација „водена” од наставникот - со личен пример демонстрира каде се фрлаат отпадоци во околината. ○ Активности за решавање на одделени актуелни проблеми во населбата.
--	---	---	---

Тема III: РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО СВЕТОТ

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ да се освојува за препознавање на културното наследство на нашата земја; ▶ да се воспитува за чување на културното наследство на нашата земја; ▶ да се запознае со поимите иселеник и странец; ▶ да се стекне со основни сознанија за местото на Македонија во ЕУ. 	<p>Културното наследство во Република Македонија</p> <p>Иселеништвото во РМ</p> <p>Странци во РМ</p> <p>Основните проблеми во светот и Република Македонија</p>	<p>Културно наследство</p> <p>Мултикултура</p> <p>Иселеник</p> <p>Иселеништво</p> <p>Странец</p> <p>Странство</p> <p>ЕУ</p>	<p>○ Активности: Посети на културни и верски објекти, археолошки наоѓалишта и сл.</p> <p>○ Разговор: Зошто се иселуваат луѓето од нашата земја?</p> <p>○ Приказ: Видеозапис во којшто раскажува еден иселеник.</p> <p>○ Зошто доаѓаат странците во нашата земја? - разговор.</p> <p>○ Работилница: Заштита на животната средина (преку едноставни практични примери).</p> <p>○ Основни информации за ЕУ.</p>

4. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Препораки за користење на годишниот фонд на часови.

Препораки за наставни средства:

- ✚ извори на учење од непосредната околина-примери на појави, настани, предмети и сл. во семејството, населбата, блиската околина и општината и општеството во целина, како и за односите меѓу луѓето;
- ✚ енциклопедии за деца, речници, атласи, карти и сл.;
- ✚ Интернет, образовни софтвери, списанија за деца и сл.;
- ✚ аудио-визуелни средства (графоскоп, дигитална камера, телевизор, ДВД, компјутер, ЛШД и други средства).

Важно е наставниот процес да биде заснован на:

- секојдневните реални состојби и прашања кои произлегуваат од непосредната лична и општествена околина на учесниците;
- холистичка, интердисциплинарна и интерактивна обработка на наставните содржини;
- насочување кон поврзување на сознанијата за поимите со конкретните односи и појави во семејството, локалната заедница и општината;
- насочување кон планирање и преземање на активности во непосредната околина;
- поттикнување на споредбен пристап во обработката и презентирањето на информации за појавите и другите сознанија на учениците.

За постигање на целите треба да се користат соодветни наставни форми од индивидуалната работа, работата во парови и групната работа. Во работката на наставната содржина соодветно треба да се користат следниве методи и активности: проектна настава, проблематска настава, посети и разговори, играње на улоги и симулација, усна и писмена презентација. Се препорачуваат, исто така, и екскурзии, кога е тоа можно. Наставникот е самостоен при изборот на начините и пристапите во реализацијата на наставната програма.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Следење на постигањата на учениците

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за учење, соработката со другите и сл. (формативно оценување). Оваа компонента е составен дел на планирањето на наставникот за наставата и учењето. Во програмата се наведуваат начините на следење и оценување на постигањата на учениците во рамките на наставните теми низ активностите на учениците во кои спаѓаат и активностите поврзани со водењето на портфолио за ученикот со задачи, извештаи од истражувачките активности и сл. Други средства и постапки за следење и оценување: говорни вежби; разговор-дијалог наставник-ученик; работни листови; тестови на знаења.

Постигањата на учениците се оценуваат комбинирани со описни и бројчани оценки во текот на наставата, а на крајот на наставната година со бројчана оценка.

6. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови за реализација се темели на нормативот за простор и за наставни средства донесен од страна на министерот за образование и наука.

7. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Наставата по основи на општествените науки во петто одделение може да ја изведува лице кое завршило:

- Филозофски факултет - Институт за дефектологија, дипломиран дефектолог;
- дефектолошки факултет согласно Законот за основно образование.

Изготвил: работна група,

координатор Марија Симонова, советник во Бирото за развој на образованието - Скопје

Одобрил: м-р Митко Чешларов, раководител на Сектор во Бирото за развој на образованието - Скопје

8. ПОТПИС И ДАТУМ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по основи на општествените науки за петто одделение на деветгодишното основно образование за учениците со мултихендикел, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

бр. 11-2482/7

15.07 2012 год.

на ден _____

Скопје

Министер,

М-р Ванче Кралев

